

НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОЛІТИКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З ЄВРОСОЮЗОМ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ СПРЯМУВАНЬ УКРАЇНИ

Гончаренко Н.І.,

кандидат економічних наук

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

У статті проведено дослідження особливостей розвитку транскордонного співробітництва України з Європейським Союзом. Запропоновано науково-практичні рекомендації щодо напрямків удосконалення політики транскордонної співпраці України з Євросоюзом.

Ключові слова: інтеграція, прикордонний регіон, транскордонне співробітництво.

НАПРАВЛЕНИЯ УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПОЛИТИКИ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ С ЕВРОСОЮЗОМ В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ СТРЕМЛЕНИЙ УКРАИНЫ

В данной статье проведено исследование особенностей развития трансграничного сотрудничества Украины с Европейским Союзом. Предложены научно-практические рекомендации по усовершенствованию политики трансграничного сотрудничества Украины с Евросоюзом.

Ключевые слова: интеграция, приграничный регион, трансграничное сотрудничество.

THE DIRECTIONS OF THE IMPROVEMENT OF THE CROSS-BORDER COOPERATION POLICY BETWEEN UKRAINE AND THE EU WITHIN OF THE EUROPEAN INTEGRATION STRIVINGS OF UKRAINE

This article studies the cross-border cooperation between Ukraine and the European Union. The recommendations for the improving policy of the cross-border cooperation between Ukraine and the European Union are proposed.

Key words: integration, border region, cross-border cooperation.

Сучасні міжнародні відносини характеризуються інтенсивними інтеграційними процесами, серед яких важливу роль відіграє транскордонне, регіональне та міжрегіональне співробітництво. Транскордонне співробітництво (ТКС) як елемент державної політики сьогодні займає достатньо важливе місце як у системі пріоритетів соціально-економічного розвитку, так і в напрямку європейської інтеграції України.

Однією з причин прояву прямих прикордонних зв'язків між внутрішньодержавними утвореннями є те, що на рівні держави складно самостійно швидко і ефективно вирішувати, особливо в прикордонних регіонах, завдання, які входять в зону їх відповідальності і є необхідною умовою економічного розвитку територій, що розділені кордоном [2].

В Україні транскордонне співробітництво є одночасно інструментом розвитку прикордонних територій та чинником реалізації її євроінтеграційних прагнень, що відображено у Державній стратегії регіонального розвитку України на період до 2015 року. Дані обставини і обумовлюють особливу актуальність для української економічної науки дослідження питань розвитку транскордонного співробітництва України з Європейським Союзом.

Великий внесок у дослідження проблем співробітництва прикордонних територій зробили українські вчені-економісти П.Беленький, А.Гальчинський, А.Голіков, М.Долішній, Н.Луцишин, В.Ляшенко, Ю.Макогон, М.Мальський, Н.Мікула, Ю.Пахомов, О.Передрій, С.Устич, А.Філіпенко та ін. Однак, на наш погляд, незважаючи на значні наукові розробки у цій сфері, подальшого дослідження і деталізації

потребують проблеми ефективного залучення прикордонних регіонів до транскордонного співробітництва.

Основною метою даного наукового дослідження є розробка науково-практичних рекомендацій щодо напрямків удосконалення політики транскордонного співробітництва України з Євросоюзом на рівноправних засадах у контексті євроінтеграційних прагнень України.

Розвиток транскордонного співробітництва в Європі відбувається відповідно до «Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями», яка була укладена державами — членами Ради Європи 21 травня 1993 р. (№35386/2006 у Єдиному державному реєстрі нормативно-правових актів Міністерства юстиції України) і відповідно до якої держави зобов'язались підтримувати та заохочувати транскордонне співробітництво між територіальними общинами та громадами [6].

Відповідно до вищезазначеної Конвенції транскордонне співробітництво означає будь-які спільні дії, спрямовані на поширення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей. Транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних общин або властей, що визначаються внутрішнім законодавством.

Інші міждержавні угоди встановлюють лише юридичні межі, у рамках яких територіальні общи-

ни та органи влади реалізують транскордонне співробітництво. Рада Європи має типові міждержавні угоди про: розвиток транскордонного співробітництва; транскордонні місцеві зв'язки; транскордонне співробітництво на контрактній основі між місцевими органами влади; органи транскордонного співробітництва між місцевими органами влади.

Досвід здійснення транскордонного співробітництва центральноевропейськими сусідами України показує, що воно розглядається ними як складова політики регіонального розвитку [3]. Зазначені країни не ухвалюють спеціальних законів про транскордонне співробітництво, маючи натомість закони про регіональний розвиток.

Транскордонне співробітництво є одним з найбільш дієвих інструментів на шляху просування до ЄС на регіональному рівні [5], зокрема через активну участь територіальних громад прикордонних країн у співпраці з сусідами. Цим шляхом пройшли всі країни Східної Європи, які приєднались до Євросоюзу в останні десятиліття.

Таким чином, на нашу думку, партнерство між прикордонними регіонами допоможе вирішувати тотожні проблеми, пов'язані, передусім, з наслідками проведення схожих соціально-економічних реформ, недостатньою пристосованістю до роботи у ринковій економіці, напруженою екологічною ситуацією тощо.

Європейська спільнота приділяє програмам розвитку своїх прикордонних районів дуже велику увагу, підтримуючи їхні ініціативи партнерства з сусідами як у межах власних країн, так і в рамках міждержавного співробітництва.

Сьогодні Україна залучена до чотирьох програм транскордонного співробітництва з Євросоюзом – трьох програм сусідства для сухопутних кордонів: Польща – Україна – Білорусь з фінансуванням 186,201 млн євро; Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна (68,638 млн євро); Румунія – Україна – Молдова (126,718 млн євро) і до багатосторонньої Програми Чорного моря (17,306 млн євро) (таблиця 1) [7].

Таблиця 1

**Програми транскордонного співробітництва
Україна – Євросоюз**

Програми ТКС та їхні учасники	Індикативні асигнування на програму, млн євро		
	2007-2010 рр.	2010-2013 рр.	Загалом 2007-2013 рр.
Програми сухопутного кордону			
Польща – Білорусь – Україна	97.107	89.094	186.201
Угорщина – Словаччина – Україна – Румунія	35.796	32.842	68.638
Румунія – Молдова – Україна	66.086	60.632	126.718
Програми морських басейнів			
Чорне море	9.025	8.281	17.306

Джерело: [7].

Програми транскордонного співробітництва дозволяють розв'язати багато проблем регіонів – розвивають малий та середній бізнес, туризм, торгівлю, транспорт, прискорюють упровадження новітніх технологій [4]. Саме міжнародні проекти є

тими «точками росту», які помітно впливають і на економіку, і на рівень культури держави в цілому. Завдяки допомозі Євросоюзу українські прикордонні регіони здатні поступово перетворитися на осередки європейського розвитку, які здійснять європейські прагнення України.

Сучасна концепція політики регіонального розвитку, яка є домінуючою в країнах ЄС, ґрунтується на розумінні того, що ця політика здебільшого має орієнтуватися не стільки на підтримку депресивних регіонів за рахунок регіонів-донорів, скільки на створення умов для мобілізації місцевого потенціалу і ресурсів, посилення конкурентоспроможності регіонів.

Тому економічна взаємодія регіонів, геополітичні зміни, що обумовлюють входження України в загальноєвропейський простір, мають базуватися на інтеграції конкурентних переваг суб'єктів економічних відносин. Конкурентні переваги є найважливішим чинником залучення інвестицій, росту економіки регіону, вирішення соціальних проблем і підвищення якості життя населення.

На сучасному етапі світогосподарського розвитку для України прийнятною є така модель участі в процесах міжнародної економічної співпраці, яка надає можливість інтенсифікувати її інноваційний розвиток та сприяє включенню держави до світового господарства на основі послідовного формування високотехнологічної моделі конкурентоспроможності. Отже, при розбудові напрямків транскордонного співробітництва перевага має надаватися становленню конкурентоспроможних виробництв і видів діяльності.

Разом з тим, у сучасних умовах необхідно забезпечити якісне оновлення економічної складової механізму регулювання транскордонного співробітництва шляхом підвищення ефективності реалізації функцій, які покладені на нього: покращення фінансового забезпечення розвитку транскордонного співробітництва, заохочення суб'єктів господарської системи регіону до участі в його організаційних та економічних формах через активізацію економічних та фінансових важелів [2].

Тому за сучасних умов дуже актуалізується питання щодо необхідності вдосконалення системи фінансового забезпечення транскордонного співробітництва в Україні, що може відбуватися завдяки:

- залученню недержавних джерел формування фінансових ресурсів (коштів підприємців та населення, іноземного капіталу, коштів міжнародних фінансових організацій);
- переходу від державного фінансування до кредитування проектів та програм транскордонного співробітництва;
- дотриманню принципу адресності фінансування [1].

Вирішення проблеми фінансування міжнародного транскордонного співробітництва, на нашу думку, повинно відбуватися через використання наступних можливостей:

- 1) Емісія цінних паперів з державною гарантією під конкретні проекти та програми.
- 2) Акумуляція частини податкових відрахувань суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність в рамках транскордонного співробітництва.

3) Залучення іноземного капіталу.

4) Залучення коштів міжнародних фінансових організацій та фінансування за програми ЄС ENPI.

5) Застосування лізингу.

У транскордонному співробітництві необхідно також застосовувати важелі субсидування і партнерства одночасно на національному, регіональному та місцевому рівнях.

Наступним напрямком удосконалення економічного механізму регулювання міжнародного транскордонного співробітництва між Україною та ЄС має стати активізація економічного та фінансового стимулювання, що тісно пов'язане із питанням розподілу фінансових ресурсів.

Таким чином, на основі проведеного дослідження сучасного стану розвитку транскордонного співробітництва України з Євросоюзом можна зробити ряд важливих висновків.

Для подальшої активізації ТКС та використання можливостей, які виникають із введенням нових програм прикордонного співробітництва, як центральним, так і місцевим органам державної влади України необхідно здійснити ряд заходів:

- збільшення обсягів державного фінансування заходів з активізації ТКС;
- створення паритетного візового режиму для українських та іноземних учасників ТКС;
- підвищення ефективності використання транзитного потенціалу західних областей: прискорення будівництва об'їзних доріг (їх розширення та модернізації), забезпечення розвитку транспортної, придорожньої та виробничої інфраструктури;

– надання більшої самостійності та повноважень місцевим органам влади та місцевого самоврядування у вирішенні спільних з регіонами сусідніх держав завдань регіонального та місцевого розвитку (зокрема, це стосується формування місцевих бюджетів та їх використання);

– підвищення рівня розвитку інституційної інфраструктури транскордонного співробітництва, а також розвитку кадрового забезпечення;

– активізація роботи агенцій регіонального розвитку передусім щодо реалізації транскордонних проектів, насамперед освітніх і тих, що спрямовуються на розвиток прикордонної та комунальної інфраструктури.

Таким чином, на основі визначення нами чинників активізації транскордонного співробітництва України з ЄС, до яких було віднесено необхідність розвитку транспортної, інформаційної, підприємницької інфраструктури; потреби розвитку туристичної сфери; необхідність розвитку науки, освіти, культури та ін., пропонується виділити напрямки удосконалення політики ТКС України з Євросоюзом:

- створення відповідного органу для координації ТКС на державному, регіональному та мікрорівні;
- впровадження стратегічного планування та прогнозування ТКС України та ЄС;
- удосконалення нормативно-правового забезпечення ТКС і його узгодження з Євросоюзом;
- створення спільних інституцій ТКС тощо.

Список літератури

1. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети : [монографія]/ М.І. Долішній. – К., 2006. – 510 с.
2. Макогон Ю.В. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества / Ю.В. Макогон, В.И. Ляшенко. – Донецк, 2002. – 271 с.
3. Мікула Н.А. Особливості формування регіональної політики розвитку транскордонного співробітництва/ Н.А. Мікула // Проблеми розвитку зовнішньо-економічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект. Зб. наук. пр. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С.159-165.
4. Транскордонне співробітництво як альтернатива новій «залізній завісі» та конфліктам/ кер. авт. кол. С.І. Устич. – Ужгород, 2007. – 240 с.
5. S. Ustych Cross-border cooperation along the European Union's eastern border. Policy brief./ S.Ustych – Praha, Brussels, 2005. – 49 p.
6. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_106
7. Україна – Євросоюз у деталях. Транскордонне співробітництво: панорама взаємодії. – №3 (6), 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/3rd_inset_ukr_web_uk.pdf